

urejanje okolice Škoparjeve hiše je potekalo po programu za dokončno ureditev skanska. V tem načrtu je bivši kustos za etnografijo v Loškem muzeju J. Sedej predvidel naslednja dela: postavitev mlina, žage, zidanega vaškega znamenja, sušilnice za sadje, vodnjaka oziroma štirne na vitelj, senika ter oglarske kolibe in kope. Razen postavljanja novih objektov je načrt predvidel tudi kompleksno ureditev vsega muzeja na prostem: poti, nasade, preparacijo in konservacijo vseh objektov ter dokončno ureditev čebelnjaka.

Kljub obsežnosti programa je uspel Loški muzej v svojem skansu že do jeseni 1965 izpolniti skoraj ves delovni načrt. Neizvršena so ostala le dela okrog predstavitve oglarstva in postavitve zidanega vaškega znamenja, medtem ko žage po dosedanjih proučevanjih sploh ne bo mogoče postaviti, ker se zaradi prevelikih dimenzij nobena razpoložljivih žag ne bi skladala z ambientom Škoparjeve hiše in drugih objektov.

Že jeseni lanskega leta (1962) je muzej postavil k Škoparjevi hiši 200 let star čebelnjak iz brun s poslikanimi panjskimi končnicami in s slamnato streho ter kozolec. Čebelnjak je prvotno stal v Bodovljah, kozolec pa v Puštalu. Julija 1963 so v skansu prepeljali iz Davče Vrhovčev mlin, ki je zidan s kamenjem, krit s skodlami in ima 2 mlinska kamna in eno kolo. V tlorisu meri 5×4 m. Vrhovčevi so mlin, zaradi njegove majhne zmogljivosti uporabljali le za lastne potrebe. Leta 1943 so Nemci mlin požgali, da ne bi mogel več služiti partizanom kot zavetišče. K sreči je pogorela le streha, ki so jo Vrhovčevi po osvoboditvi obnovili s skodlami, tako da je mlin obdržal svojo obliko, ki jo je imel ob gradnji pred 60 leti, še danes.

Medtem ko je ena ekipa v skansu mlin še postavljala, je druga že opravljala dela pri selitvi 150 let stare lesene štirne na vitelj, ki jo je muzej odkupil pri Mežnarjevih v Hotavljah. Postavljanje štirne ob Škoparjevi hiši je potekalo vzporedno z zaključnimi deli pri sestavljanju mlina.

Naslednja večja akcija za razširitev loškega muzeja na prostem je bilo podiranje in postavljanje Vrhovčevega senika ali hleva za seno. Senik je star 110 let, v tlorisu meri 4×6 m, stene so zbite iz macesnovih in jelkinih hlodov, streha pa je krita s slamo.

V oktobru 1965 je muzej kupil od Marije Jurčič v Breznici nad Škofjo Loko manjšo sušilnico za sadje (tri lese), ki meri v tlorisu $2,5 \times 3,5$. Pajštva, ki je

zidana s kamenjem in krita s skrilom, je stara 60—70 let. Postavljanje te sušilnice je v loškem skansu zadnja »novogradnja« v sezoni 1965.

Tudi urejanje poti in nasadov v skansu je v glavnem končano. Potrebna so le še vzdrževalna dela. Preparacija lesenih delov pri vseh objektih je bila opravljena v začetku oktobra. Plesen v Škoparjevi hiši je bilo mogoče le začasno preprečiti, ker se vlaga v nekurjeni hiši nabira vedno znova.

Pri selitvi novih objektov v skansen muzejski delavci niso naleteli na kake večje težave. Po dobro pripravljenih in podrobnih načrtih je delo potekalo skoraj nemoteno, le nekaj nepričakovanih vremenskih motenj je povzročilo krajši zastoj pri selitvi mlina in sušilnice. Po dosedanjih izkušnjah lahko upravičeno pričakujemo, da bodo prihodnje leto načrti za razširitev loškega muzeja na prostem izpolnjeni.

Aleš Mrzel

RAZSTAVE V LOŠKEM MUZEJU V SEZONI 1962/63

Zadnja razstavna sezona ni bila bogata. To je osnovna ugotovitev, ki pa terja tudi opravičilo: že od leta 1961 je v gradnji velika razstavna dvorana-galerija, ki naj v bodočnosti prevzame vse razstave v muzeju. Galerija bo namreč edini primerni prostor za prirejanje razstav, kajti dosedanje so bile vedno na zgornjem grajskem hodniku ali v okroglem stolpu. Pa tudi okroglemu stolpu je namenjena nova funkcija in tako v njem ne bo mogoče več prirediti razstav. Že letos je bil več kot dva meseca uporabljen za garderobo škofje-loških poletnih prireditev. Tako je pomanjkanje prostora, še bolj pa čakanje na novo dvorano skoraj povsem zavrlo razstavno dejavnost Loškega muzeja. Zvrstile so se le tri razstave: Jernej iz Loke, Naše zaščitene rože in Ilustracije Visoške kronike.

Razstava *Jernej iz Loke* je imela študijski značaj. Ta naš prvi po imenu znani slikar iz prve polovice 16. stoletja je bil prikazan največ s kopijami, ki jih je posodil Mestni muzej v Ljubljani, nekaj pa jih poseduje tudi Loški muzej, potem s fotografijami njegovih del in z zemljevidom, v katerega so bili vrisani vsi kraji, kjer je Jernej deloval. Namen te študijske razstave je bil predvsem, zbrati dosedanje zaključke o delu Jerneja iz Loke in skušati izbrati določena

Jernejeva dela, ki bi jih kopirali za bodočo galerijsko zbirko. Temu skromnemu namenu je razstava zadostila. Privabila pa je tudi 917 obiskovalcev, od tega 277 v devetih skupinah in 640 posameznikov. Razstava je bila odprta od 21. oktobra 1962 do 30. novembra 1962.

Drugo razstavo *Naše zaščitene rože* je pripravil Prirodoslovni muzej Slovenije kot poučno potujočo razstavo zaščitene rože. Te so bile prikazane v dioramah (bile so umetno izdelane), herbarijsko in v diapozitivih. Prirodoslovni muzej se je povezal z loško gimnazijo ter našel v gimnazijah redne in vestne čuvarje razstave. Ob otvoritvi te razstave v Ljubljani je izšla tudi knjižica *Naše zaščitene rože*, ki je ogled razstave izvrstno dopolnjevala. Obisk razstave je bil zelo uspešen, saj jo je obiskalo 41 šolskih skupin z 1728 udeleženci in 586 posameznikov, skupaj 2314 obiskovalcev. Razstava je bila odprta od 12. do 30. junija 1963.

Tretja razstava *Ilustracije Visoške kronike* je bila povezana s Skofjeloškimi poletnimi prireditvami. Za to razstavo in za poseben dohod na dvorišče Loškega gradu so bili zasilno urejeni grajski kletni prostori, ki bodo kmalu preurejeni za nove muzejske zbirke. Razstava je prikazala izbor ilustracij in vinjet arhitekta Borisa Kobeta, poleg tega pa še štiri njegove oljne slike s prizori iz Visoške kronike. Poleg tega likovnega dela so bili razstavljeni tudi najrazličnejši natisi Tavčarjevih leposlovnih del po sodobnih revijah do najnovejših knjižnih izdaj. Zaradi razgibanega prostora je bila razstava rahlo razbita in neenotna, motil pa je tudi zasilno prirejeni prostor, kar pa je imelo drugo prednost: vsi obiskovalci poletnih prireditev so si spotoma ogledali tudi razstavo. Tako je imela razstava rekorden obisk, okoli 12.000 obiskovalcev.

Andrej Pavlovec

MUZEJSKI IZLET

V nedeljo 9. junija 1963 je Muzejsko društvo priredilo svoj sedmi izlet. Udeležilo se ga je 31 članov. Pripravil ga je Lovro Planina, ki je kot član društvenega nadzornega odbora že kar prevzel nalogo stalnega vodje društvenih izletov.

Tokrat je bil izlet usmerjen na Dolenjsko. Skozi Ljubljano in Grosuplje smo zavili v dolenski kraški svet. Od ceste iz Ponove vasi smo se povzpeli na sloviti Tabor, najbolj ohranjeni turški tabor na Slovenskem, kjer stoji okrog

gotske cerkvice obzidje s strelnimi linami in obrambnimi stolpi. Po zajtrku na terasi novega gostišča pri Taborski jami smo obiskali to jama, bogato zasigano s kapniki in električno razsvetljeno. Ogledali smo si razvaline gradu Turjak, ki je še razdejan dovolj mogočen. Zgrajen je bil v 16. stoletju. V močno poškodovani romanski kapeli so še dobro vidne nekatere gotske freske. Da se vsaj ta del ohrani, ga republiški zavod za spomeniško varstvo obnavlja. Grad so zavzeli in razrušili partizanski oddelki leta 1943, ker so se po kapitulaciji Italije zatekli vanj belogardisti. Ustavili smo se ob spomeniku Primoža Trubarja v Raščici, ki so ga postavili ob 400-letnici rojstva prve slovenske knjige. Mimo Ponikev, kjer ponikuje Raščica in je pred nedavnim še obratoval plavž, smo dospeli na značilno kraško polje, imenovano Dobrepolje. V njegovem središču — Vidmu — so našo pozornost vzbudili spomeniki, umetnine bratov Kraljev, rojakov iz bližnje Zagorice. Iz nižjih, že čisto poplavljenih Strug se pod Malo goro vzdiguje obnovljena gozdna cesta, ki usmerja promet k cesti Žužemberk—Kočevje. Tako smo ob razgledu na Kočevski Rok prispeli z žužemberške strani v Kočevje, ker nove, sodobne ceste Ribnica—Kočevje tedaj še niso zgradili.

Kočevje kaže z novimi stavbami in industrijo razveseljivo, povsem novo lice. Spomnili smo se polpreteklih časov, ko je bilo Kočevje tujejezični otok na slovenskih tleh in je peta kolona tamkaj pripravljala vdor hitlerjancev. Najprej smo obiskali Šeškov dom, potem pa muzej. Šeškov dom je bivši Sokolski dom, za katerega v nekdanjih časih ni bilo prostora v mestu in so ga zato morali zgraditi na predmestnem polju. Sedaj je seveda skoraj že vraščen z mestom. V njem je v jeseni leta 1943 zasedal zbor odposlancev slovenskega naroda in sprejel pomembne sklepe. O tem pripoveduje veličastna plošča v avli. Dom je imenovan po profesorju Jožetu Šešku, ki je na Kočevskem vodil osvobodilno gibanje in so ga Italijani 1. 1942 v Ljubljani ustrelili. V stavbi bo dobil prostore krajevni muzej, ki je začasno nameščen v nekdanjem Dijaškem domu ob izhodni cesti, kjer se nad poljem vzpenjata gozdnata Mestni vrh in Fridrihštajn. Zbirke, razmeščene v dveh nadstropjih, nam je razkazal upravnik Šober. Muzej vsebuje predvsem dokumente o narodnoosvobodilni borbi in druge zgodovinske predmete pa tudi nekaj eksponatov iz etnografije in pri-